దర్శకునిగా రాయ్ ప్రపంచానికి పరిచితుడే. సామాజిక విశ్లేషణతో పాటుగా, మానవ స్వభావంలోని అంతర్గత కోణాలు కూడా పుష్కలంగా ఈయన నిర్మించిన చిత్రాలలో మనకు గోచరిస్తాయి.

రాయ్ చిత్రాలు చూచి ఎలా అబ్బురపడి అవాక్కయి పోతామో, కథలు చదివి కూడా అదే స్థితికి లోనవుతాం.

ఎందుకూ పనికిరాడనుకొనే ఒక పాత్ర ద్వారా మనలో పేరుకొనిపోతున్న 'పనికిమాలినతనాన్ని' ఎత్తి చూపినప్పుడు మనం ఉలిక్కిపడతాం. భవిష్యత్ పరిణామాలు కళ్ళముందు కదలాడి మనల్ని భయభ్రాంతుల్ని చేస్తాయి. ఏమీ చేయలేని నిస్సహాయస్థితి మనల్ని ఆవహిస్తుంది. మనలో కాలుష్యం-మన చుట్టూ కాలుష్యం -మనం జీవించే వాతావరణంలో కాలుష్యం - మన బ్రతుకులే కాలుష్యమయం. మానవ స్వభావాన్ని, ప్రాణాన్ని కబళించే కాలుష్యం మనల్ని కాటువేసి, మన పనికిమాలినతనాన్ని పరిహసిస్తోంది ఈకథలో.

పుట్టిన దగ్గర నుండి తనని పనికిమాలినవాడుగా ముద్ర వేసిన ఈ సంఘం తనకి 90 సంవత్సరాలు వచ్చేటప్పటికి తనకంటే కూడా ఎన్నో రెట్లు పనికిమాలినది అయిపోయిందని అతను మనకి గుర్తు చేసినపుడు విభ్రాంతులమవుతాం.

పనికిమాలినవాడు అనే మాట అప్పుడప్పుడు వింటుంటాం. మాట వరసకి మా పనివాడు నవకిషోర్ నే తీసుకొండి. మా అమ్మ వాడ్ని ఎప్పుడూ ఒరే!కిట్టూ! నువ్వుత్త పనికిమాలినవాడివిరా! అంటుంది. నిజానికి కిట్టూ పని బాగా చేస్తాడు. కాకపోతే నిద్రపోతు. మధ్యాహ్నం భోజనాల తరవాత పడుకొన్నాడంటే ఒక పట్టాన లేవడు. దాంతో సాయంత్రం టీకి ఆలస్యమైన అమ్మ వాడ్ని పనికిమాలిన వాడంటుంది.

కానీ ఈ పనికిమాలినవాడనే మాట మా షేజో బాబాయికి సరిపోయినంతగా నాకు తెలిసినంతలో మరెవరికీ సరిపోదు. ఆయన అసలు పేరు క్షేత్రామోహన్. మా నాన్నకి నలుగురు తమ్ముళ్ళు. మామేజో బాబాయ్, షేజో బాబాయ్, షోనా బాబాయ్, ఛోటో బాబాయ్. వీళ్ళందరూ జీవితంలో బాగా పైకొచ్చిన వాళ్ళే - ఒక్క షేజో బాబాయ్ తప్పించి. మా నాన్న పేరున్న లాయరు. మేజో ప్రొఫెసర్. చరిత్ర, సంస్కృతాలలో డబల్ M.A చేశాడు. షోనా పెద్ద వ్యాపారంలో ఉన్నాడు. కలకత్తాలోనే మూడిళ్ళున్నాయి. అందరి కంటె చిన్నవాడు ఛోటో మంచి గాయకుడు. శాస్త్రీయ సంగీతంలో నిష్ణాతుడు. మొత్తం ముప్పైఆరు బంగారు వెండి పతకాలు గొప్ప గొప్ప పండితుల ప్రశంసలూ తన పాటలతో గెలుచుకొన్నాడు. మరి షేజో బాబాయో? ఆగండి మరి, ఈకథంతా ఆయన గురించే కద.

మా షేజో బాబాయ్ పుట్టినప్పుడు భూకంపం వచ్చిందట. ఆ భూకంపం వల్ల తన మెదడు దెబ్బతిందనుకొన్నా

పనికిమాలినవాడు

రట. పిల్లలందరికీ మీజిల్స్‌గానీ, స్ఫోటకం గానీ వస్తే షేజో బాబాయ్‌కి రెండూ వచ్చాయట. ఇంకా ఎప్పుడూ దగ్గూ, ఎగ్జిమా, డిఫ్తీరియా, స్మాల్ ఫాక్స్ లాంటి వన్నీ వచ్చేయంట. చిన్నతనంలో ఏడుసార్లు ఎక్కిళ్ళు వచ్చి, అలిసి పడి పోయిందాకా ఇక ఆగేవికాదట. ఏడేళ్ళప్పుడు నత్తి మొదలయింది. తొమ్మిదిన్నర సంవత్సరాలప్పుడు జామచెట్టు మీద నుంచి కిందపడి నత్తి పోయిందట. అయితే కాలికి మాత్రం దెబ్బ తగిలి, మా ఫామిలీ డాక్టరు బిశ్వాస్ గారు ఎంత వైద్యం చేసినా అప్పటినుంచీ కుంటుతూనే ఉన్నాడు. అందుకే ఆటల్లో రాణించ లేక పోయాడు. క్యారం బోర్డు, పేకాట కూడా రావు మొదటి దానికేమో గురి చూడగలగాలి. రెండోదానికి కొద్దో గొప్పో తెలివితేటలుండాలి కదా!

షేజో బాబాయి స్కూలుకి కూడ వెళ్ళాడు. స్కూలు ఫైనల్లో మూడోసారి తప్పినపుడు వాళ్ళ నాన్న (అంటే మా తాతయ్య) తనతో ఇక స్కూల్ మానేయమన్నాడు. "ఒరే షేజో! నువ్వింత పనికి మాలిన వాడివిరా! నీ చదువుకి ఇంక ఒక్కపైసా కూడ ఖర్చు పెట్టను. అయితే నువ్వు ఎవరికీ భారం కాకూడదు. ఇవాల్టి నుండి రోజూ బాబుల్‌తో పాటు నువ్వు కూడ మార్కెట్టుకి వెళ్ళు. కూరగాయలు, చేపలు, కావలసిన సరుకులు పట్టుకొని రండి. అలవాటైనాక నువ్వు ఒక్కడివే తీసుకొని వద్దువుగాని" అన్నాడు. బాబుల్ బాబాయ్ మా దూరపు బంధువు. మా ఇంట్లోనే ఉండేవాడు.

ఇహ, బాబుల్ బాబాయితో కలసి షేజో బాబాయి మార్కెట్టుకి వెళ్ళటం మొదలెట్టాడు. కొన్ని రోజులు పోయాక మా ఇంటికి చుట్టాలొచ్చారు. తాతయ్య షేజో బాబాయి జేబులో రెండు పది రూపాయల నోట్లు పెట్టి "ఇవ్వాళ నువ్వు ఒక్కడివే మార్కెట్టుకి వెళ్ళిరారా!. సరు

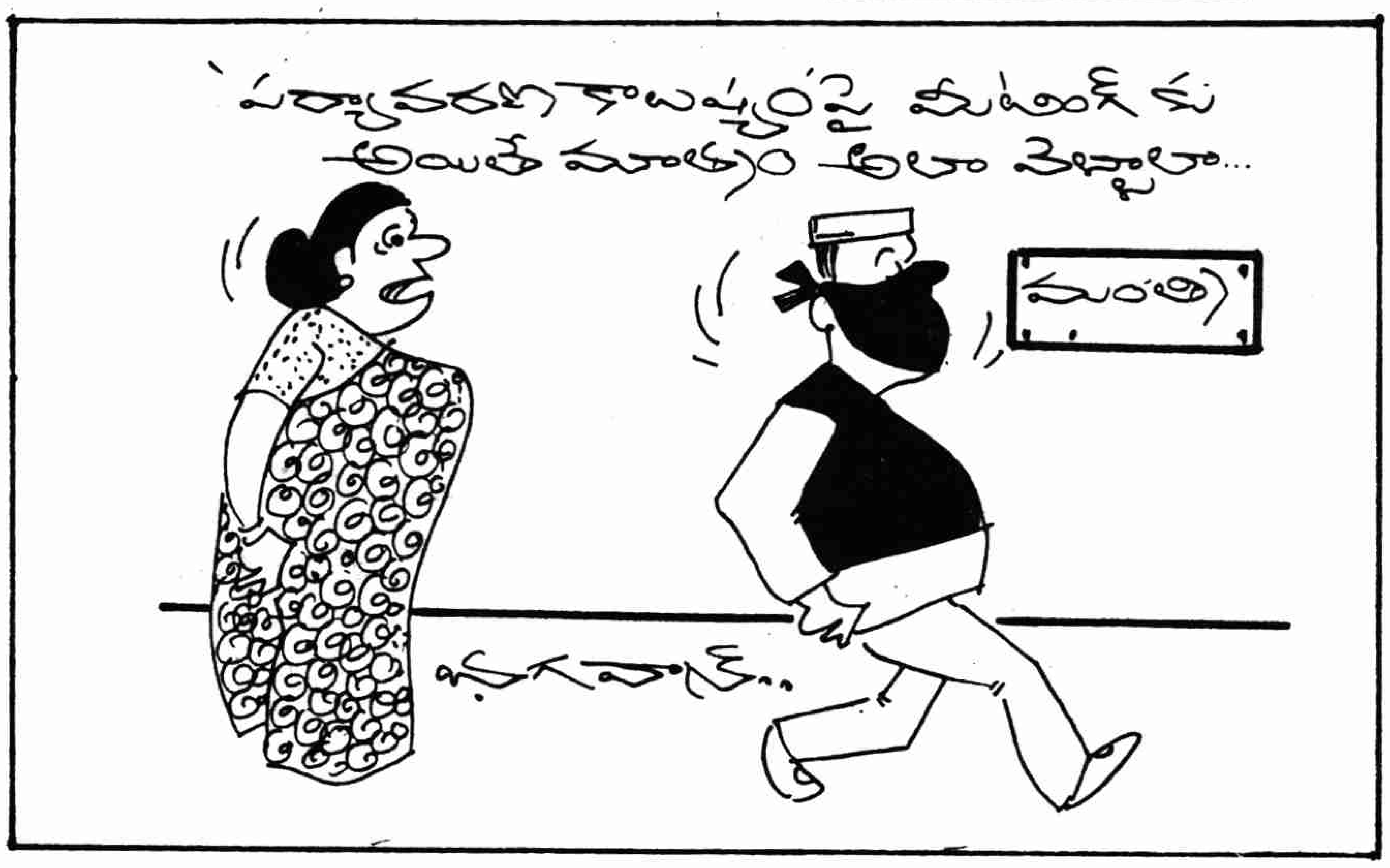

కులు ఎలా తెస్తావో చూద్దాం" అన్నాడు.

షేజో బాబాయి సరుకులు ఏమీ తేలేదు. ఎందుకంటే జేబు చినిగిపోవటం వల్ల మార్కెట్ కి వెళ్ళక ముందే డబ్బులు పోగొట్టుకొన్నాడు. అప్పట్నుంచీ ఆయన మీద ఆధారపడటం అందరూ మానేశారు.

షేజో బాబాయ్ గురించి మొట్టమొదటి జ్ఞాపకం నాకు మూడేళ్ళప్పుడు నన్ను వీపు మీద ఎక్కించుకొని తను గుర్రంలాగా ముందు వరండాలో నేల మీద పాకుతున్నప్పుడు. పక్కింటి వాళ్ళు కాల్చిన రాకెట్ వచ్చి మా వరండాలో పడింది. 'అమ్మ బాబోయ్' అనిఅరిచి షేజో బాబాయ్. ఒక్కసారి లేచి నిలబడ్డాడు. తన వీపు మీద ఉన్న నేను ధబేలున గచ్చుమీద పడ్డా. ఇంట్లో అందరూ తనని కోప్పడ్డారు. నాకు మాత్రం ఆసంఘటన గుర్తొచ్చినప్పుడల్లా ఆయన మీద జాలి వేసేది. పాపం! ఎవరికీ అతనంటే ఇష్టం లేదు. ఎవరూ పట్టించుకోరు. అసలతను కూడా ఒక మనిషేనని ఎవరూ అనుకొంటున్నట్లే ఉండదు.

నాకు మాత్రం అతనంటే ఎందుకో ఓ విధమైన సానుభూతి. తను పొడగరి కాదు, పొట్టికాదు. చామన ఛాయ. మొహంలో విచారం సంతోషం కలిసిపోయి గమ్మత్తుగా ఉంటుంది. బుర్ర లేక పోతేనేం, అందరికీ తెలివి తేటలుండాలని ఎక్కడుంది? అని నాకనిపించేది.

మా యింట్లో ఒక మూల ఇరుగ్గాఉండే గదిలో షేజో బాబాయ్ ఉండేవాడు. నేనే అప్పుడప్పుడు ఆ గదికెళ్ళి మాట్లాడుతుండే వాడ్ని. అతన్ని కథల్చెప్పమని అడగటం అనవసరం. ఏదో ఒక కథ మొదలు పెట్టి మధ్యలో ఏం చెప్పాలో తెలియక నట్టులు కొట్టి ఆపేసేవాడు.

నాకు పన్నెండేళ్ళప్పుడు షేజో బాబాయ్ ఒక పెద్ద పుస్తకం చదువుతుంటే చూశా. అది ఆయుర్వేద గ్రంథమట.

ఎందుకు అది చదువుతున్నావు?

షేజో బాబాయ్ కొంచెం ఆలోచించి అన్నాడు. "ఇది ఏదో ఒక వ్యాధి అయి ఉంటుంది కదా?"

"ఏది?"

"అదే, నాకేమి అర్థం కాకపోవడం, ఆలోచించలేకపోవడం, గుర్తుండకపోవడం. అదేదయినా రోగమయి ఉండాలి."

నాకేం చెప్పాలో అర్థం కాలేదు. "అవునేమో!" అన్నాను.

"మరైతే నేను ఈ రోగాన్ని ఎందుకు

నయం చేసుకోకూడదు?"

"నువ్వే నయం చేసుకొంటావా?"

షేజో బాబాయ్‌ని డాక్టరుకు చూపించాలని ఎవరికీ తట్టలేదు. ఆశ్చర్యమేమిటంటే, చిన్నప్పుడు అన్నిరోగాలొచ్చినా, పెద్దయ్యాక తను మంచి ఆరోగ్యంగా ఉండేవాడు.

"చౌక్ బజారులో ఈపుస్తకం కనిపించింది. రూపాయి పెట్టి కొన్నా. నా రోగానికి మందేమిటో ఇందులో చూసి నేర్చుకొంటా!"అన్నాడు.

రెండ్రోజుల్తరువాత బయట కెళ్తూ కనిపించాడు. కాళ్ళకి బూట్లు తలపాగా చుట్టాడు. చేతిలో గొడుగు...."ఒక మొక్క గురించి నేర్చుకొన్నా. పాత శివాలయం వెనక పొదల్లో దొరుకుతుందేమో చూస్తా. మొక్క వేళ్ళు దొరికితే చాలు, నాకు నయమయిపోతుంది. నువ్వేమీ భయపడకురా!"అని షేజో బాబాయి బయటి కెళ్ళాడు.

బయట మబ్బు పట్టింది. వర్షం పడితే షేజో బాబాయ్ ప్లాన్‌కి ఇంతే సంగతులు.

నేను మేడమీద కెళ్ళా. అదృష్టం బాగుంది. వర్షంపడలేదు.

బాగాపొద్దుపోయాక షేజో బాబాయ్ రావటం కనిపించింది. కిందికి పరుగెత్తి కెళ్ళా.

"దొరికిందా?"

"లేదు. నేను పొరపాటు చేశా. టార్చ్‌లైటు పట్టుకెళ్ళలేదు. అక్కడంతా చీకటి."

"అరే అదేంటి?"

తన ఛాతీ మీద ఎర్రటి మరక.

"అరే! ఇదేంటి! నేను చూడనే లేదు."

> ఆరోజు మొత్తం పధ్నాలుగు జలగల్ని షేజో బాబాయ్ భుజాలు, పొట్ట, చేతులు, మోకాళ్ళమీద నుంచి లాగేశాం. ఒక గ్లాసు రక్తమన్నా పోయుండాలి. మహా భారతంలో భీముడు దుశ్శాసనుడి రక్తం తాగినట్లు, ఆ జలగలు షేజో బాబాయ్ ఛాతిమీద రక్తం తాగేసాయి.

అని చొక్కా తీసేసాడు.జలగ ఒకటి కింద పడింది. మహాభారతంలో భీముడు దుశ్శాసనుడి రక్తం తాగినట్లు, జలగ షేజో బాబాయ్ ఛాతీ మీద రక్తం తాగేసింది.

ఆవాళ మొత్తం పధ్నాలుగు జలగల్ని భుజాలు, పొట్ట, చేతులు, మోకాళ్ళ మీద నుంచి లాగేశాం. ఒక గ్లాసు రక్తమన్నా పోయుండాలి. ఆరోజుతో షేజో బాబాయ్ ఆయుర్వేద శోధనకి తెరపడిందని వేరే చెప్పక్కర్లేదనుకొంటా.

నేను చదువులో ఎప్పుడూ ఫస్టే. యూనివర్శిటీలో మూడోరాంక్ వచ్చింది. కాలేజి అయిపోగానే కలకత్తాలో M.Sc. ఫిజిక్స్ చేసాను. అక్కడ హాస్టలులో ఉండేవాడ్ని. తర్వాత అమెరికా వెళ్ళా. నేను చేసిన పరిశోధనలు నాకు బాగా పేరు తెచ్చాయి. అమెరికాలోనే చికాగో యూనివర్శిటీలో అధ్యాపకుడిగా చేరా.

అమెరికాలో చాలా కాలం ఉండటం వల్ల మా షేజో బాబాయ్‌ని దాదాపు మర్చిపోయాననే చెప్పాలి. మా అమ్మ తన ఉత్తరాలలో ఒకసారి నమ్మలేని వార్త ఒకటి రాసింది. షేజో బాబాయ్ ఏదో సినిమాలో నటిస్తున్నాడట. తనమొహం స్వామి వివేకానంద మొహాన్ని పోలి ఉంటుంది. రామకృష్ణ పరమహంస మీద సినిమా తీయబోతున్నారని తెలిసి, షేజోబాబాయ్ నిర్మాత దగ్గరకెళ్ళి తనకి అవకాశమివ్వమని అడిగాడట. ఆ నిర్మాత తన మొహం చూడగానే ఒప్పుకున్నాడట.

కానీ ఓ వారం పోయాక వచ్చిన ఉత్తరంలో తనని సినిమాలోంచి తీసేశారని వార్త. కారణం ఊహించడం సులభం. ఎంత ప్రయత్నించినా షేజోబాబాయ్ తన డైలాగులు గుర్తు పెట్టుకోలేకపోయేవాడు. తన డైలాగులు బాగానే బట్టీ పెట్టాడట. కానీ మొదటి సీనులో మూడో సీను డైలాగులు చెప్పేవాడట. ఒక్క ముక్కలో, తను నటుడిగా కూడా ఎంత పనికిమాలినవాడో నిరూపించుకొన్నాడు మాషేజోబాబాయ్.

నాకు నలభై ఎనిమిదేళ్ళప్పుడు మా అన్నయ్య ఉత్తరం రాశాడు. షేజో బాబాయికి ఎవరో గురువు దొరికాడనీ, అయనతో కొయంబత్తూరు వెళ్ళాడనీ.

మా ఛోటో బాబాయ్ కూతురు కాకోలీ పెళ్ళికి నేను కలకత్తా వచ్చా. షేజో బాబాయ్ గురించి విని చాల కాలమయింది. తను బావున్నాడనీ, ఊళ్ళోనే ఉన్నాడనీ తెలియగానే నాకు వెంటనే చూడాలనిపించింది. నాకప్పుడు అరవై ఏళ్ళు. అంటే షేజోబాబాయ్‌కి తొంభై ఏళ్ళు వచ్చుండాలి.

ఫెర్న్‌రోడ్‌లో తన తమ్ముడు కొడుకు, అంటే నా కజిన్ రమేష్ ఇంట్లో ఉంటున్నాడట. దేవుడు, మతం తనకి అంతగా సరిపడలేదట. ఆ దక్షిణ దేశంలో అక్కడి తిండి సరిపడక బాగా చిక్కిపోయాడట. నేను కలకత్తా వచ్చానని తెలియగానే తనని కలుసుకోమని రమేష్‌తో కబురు పంపించాడు.

ఒక సాయంత్రం వెళ్ళా. కరెంట్ కోత అమలులో ఉండటం వల్ల అక్కడంతా చీకటిగా ఉంది. షేజో బాబాయ్ గదిలో ఒక కొవ్వొత్తి వెలుగుతోంది. తను షాల్ కప్పుకొని, తలకి మఫ్లర్ చుట్టుకొని మంచం మీద కూర్చొని ఉన్నాడు. ●

గుర్తు పట్టలేనంతగా ఏమీ మారి పోలేదు. ఆ వయసుకు ఆరోగ్యంగానే ఉన్నట్లు లెక్క. ఉన్న జుట్టంతా తెల్లబడింది. నన్ను చూడగానే నవ్వాడు. పళ్ళు ఇంకా కొన్ని ఉన్నాయ్. కంఠంలో ఆత్మ విశ్వాసం ఉంది. ఇదివరకెప్పుడూ అంత మనో విశ్వాసంతో మాట్లాడటం నేను చూడలేదు. బహూశా మాకుటుంబంలో ఉన్న వాళ్ళలో తనే పెద్ద వాడిననే భావం వల్లనో, తన కంటే పెద్దవాళ్ళు చెప్పినట్లు చేయాల్సిన అవసరం లేక పోవటం వల్లనో మనో విశ్వాసం ఏర్పడిందేమో.

"ఒరేయ్! జోంటూ, ఏవిట్రా, ఏం చేస్తున్నావు అమెరికాలో?" అడిగాడు.

నేను నా వృత్తి గురించి వూాములుగా చెప్పాను. కాని రమేష్ తల్లి, అంటే మా పిన్ని, ఊరుకోలేదు. నాగురించి, నా పేరు గురించి లేనిపోని గొప్పలన్నీ చెప్పేసింది.

"నిజమా? అయితే నోబుల్ ప్రైజు ఇంకా రాలేదేవిట్రా నీకూ?" అనడిగాడు షేజో బాబాయ్.

నేను తేలిగ్గా నవ్వేసి, రాలేదని తలూపాను.

"ఓస్! అయితే నువ్వు గొప్పగా చెప్పకోటానికేమీ లేదన్నమాట. ఛీ-ఛీ-ఛీ నువ్వు వొట్టి పనికిమాలినవాడివి!"

ఈ ఊహించని పరిణామానికి నేను తేరుకొనేటప్పటికి షేజోబాబాయ్ ఇంకా ఏదో దాడి చేస్తూనే ఉన్నాడు. "నువ్వు నిజానికి అమెరికా వెళ్ళి బతికిపోయావు. నేను చివరి రోజుల్లో నావాళ్ళ దగ్గర ప్రశాంతంగా కాలం గడుపుదామని కలకత్తా వస్తే. ఏముందిక్కడ? శిధిలమై పోతున్న నగరం. చచ్చి పోయిందిరా కలకత్తా. దాని శవాన్ని వీళ్ళు డేగల్లాగా పీక్కుతింటున్నారురా జోంటూ! రోజుకి పది గంటలు కరంటు ఉండదు. స్వేచ్ఛగా ఊపిరి కూడ పీల్చలేం-కాలుష్యం, అంతా మురికి - ఇక ఇన్ఫ్లేషను. తృప్తిగా తిండి కూడా తినలేక పోతున్నాంరా. సిగ్గు పడాలి - అందరూ ఉత్త పనికిమాలిన వాళ్ళయిపోయారురా!"

నాకు షేజో బాబాయ్ మీద ఒక్కసారిగా అభిమానం ముంచుకొచ్చింది. ఆమాటలు విని నాకెందుకో సంతోషమేసింది. మేమందరం తనని తప్పగా అర్థం చేసుకొన్నామేమో. నిజానికి తనే తెలివైన వాడు. స్థిమితమైన వ్యక్తిత్వం. మనదే అర్థంలేని పనికిమాలిన ప్రపంచం.

కానీ కొన్ని రోజుల్లోనే షేజోబాబాయ్ నేననుకొన్నది తప్పని రుజువు చేశాడు.

ఆరోజు, ప్రొద్దున్నే మా పిన్ని గారింటి దగ్గర్నుంచి కబురొచ్చింది. షేజోబాబాయి మమ్మల్నందర్నీ వదలిపెట్టి వెళ్ళిపోయాడు. అప్పడు కూడా తనదైన తరహాలోనే పోయాడు మాషేజోబాబాయ్.ఆరోజు సాయంత్రమే మాకజిన్ కాకోలీ పెళ్ళి జరగాల్సి ఉంది.

With Best Compliments from

MARADANI MOHAN KUMAR (BABU)

Prop : **M/s. Maheswari Engineering Systems**
26-18-11, Pasalavari Street, Gandhi Nagar, Vijayawada - 520 003

Contact with

BHEL Power Sector
Southern region, VTPS / APSEB
Telecomunications
Electrical, Mechanical, Civil, Supplies,
Service & Transport Contractory